సరే ఇప్పుడేం చెయ్యటం? బామ్మర్దివూరికి లాస్ట్ బస్ ఇప్పుడుందనుకుంటాను ఎక్కేస్తేసరి మరి, ఎవరన్నా అడిగితే ఏమని చెప్పాలి? ఆ ఏముంది మా మేనల్లుడి భారసాల ఆహ్వానం వచ్చింది. ఫామిలీ అంతా పొద్దున్నే వెళ్ళిపోయారు. ఇప్పుడు నేను వెడుతున్నాను' అని చెప్పయ్యటమే రైట్ పద.

(ఆంధ్రప్రభ సచిత్రవారపత్రిక 9-5-79)

★★★ ★★★ ★★★

నిధి

ఖణ్...ఖణ్ రెండోసారి కూడా 'ఖణ్' శబ్దం వచ్చేసరికి పలుగు ఇహ దింపటం మానేసి దాన్ని చటుక్కున పక్కకి పడేసాడు రామేశం. చకచకా, అంతవరకూ తను తవ్విన మట్టిని, గోతిలోంచి పైకి తట్టతో ఎత్తి పోసేసాడు నాలుగైదు నిముషాలకి బయట పడింది కిలుము పట్టిన ఇత్తడి పెట్టె - సుమారు అడుగు వెడల్పూ, మూడడుగుల పొడుగూ అంతే వెడల్పూ గల ఇత్తడి పెట్టె. దాని మూతి బిగిసిపోయింది. ఆశ్చర్యంతోనూ ఆనందంతోనూ పొంగిపోయాడు రామేశం. అతి కష్టం మీద ఆ బరువు పెట్టెని గోతిలోంచి పైకెక్కించాడు.

అతని భార్య ఊళ్ళో లేదు. పిల్లలు పక్కగదిలో నిద్రపోతున్నారు. డెబ్బయేళ్ళ విధవ తల్లి వాకిట్లో వసారాలో నిద్రపోతోంది. అర్థరాత్రి సుమారు రెండుగంటల సమయం.

రామేశం హడావిడిగా వెళ్ళి తల్లిని లేపాడు." అమ్మా అమ్మా నిక్షేపమే నిక్షేపం!... నిద్రపట్టక వంటింటి గొయ్యి వెడల్పు చేద్దా మని పలుగు పుచ్చుకొనేసరికి ఇత్తడి పెట్టె బయటపడింది. లెవ్వే. లే!' తల్లి లచ్చమ్మ కంగారు పడుతూ మెలకువలోకొచ్చింది. అంది " బయటపడిందా నాయనాఇన్నాల్టికి మన దరిద్రం తీరింది. మీ నాయనగారు చెబుతూండేవారు, ఈ ఆవరణలో ఎక్కడో నిధి ఉందని వారి తండ్రి తాతలు అనుకునేవారని!... పద"

రామేశం వీధి తలుపు గడియల్నీ దొడ్డి తలుపు గడియల్నీ ఓ మాటు చూసొచ్చాడు. వంటింట్లో పాతగోడల్ని పడగొట్టి కొత్తగోడల పునాదుల కోసం ఆ ముందు రోజంతా ఉప్పరవాళ్ళు అక్కడ తవ్వి పోసారు అంచేత తాత్కాలికంగా వంటగదిలోని కరెంటు తీగెల్ని తీసేసాడు రామేశం. ఇప్పుడీ పెట్టెని పరిశోధించటానికి లాంతరు కాంతి చాలదు. కనక రామేశం, తన పడగ్గదిలో ప్లగ్ తగిలించి, టేబిల్ లైటు తీసికెళ్ళి గోతి పక్కన పెట్టుకున్నాడు.

లచ్చమ్మ పెట్టె పక్కకొచ్చి కూర్చుంది అంది. "ఇత్తడి పెట్టా! ఇంకేవయినా మిగిలిపోయినాయేమో చూశావురా!"

రామేశం మెరుపు వేగంతో గోతిలోకి దూకాడు. గునపంతో ఆ చుట్టుపక్కల వీలైనంత మేర గబగబా లోతుగా పొట్లేసిచూశాడు. " ఇంకేవీలేవ్" అంటూ పైకొచ్చేశాడు.

గుండ్రాయితో ఆ పెట్టెమూతని అన్ని పక్కలా నెమ్మది నెమ్మదిగా కొట్టాడు. కాస్సేపటికి మూత తెరుచుకుంది. దాన్ని పైకెత్తగానే గుప్పుమని విచిత్రమైన వాసన కొట్టింది. ఏవో మూలికల కట్ట కనబడింది. దానికింద పాతకాలపు రాగి ముద్రున్న కాగితం మీద తెలుగులో రాసిన ఉత్తరం ఉంది. రామేశం " అమ్మా! ఏదో ఉత్తరమే!.. గ్రాంధికలో ఉన్నట్టుంది. మామూలు తెలుగులో చదువుతానూ..." అని చదవసాగాడు.

శ్రీరామ- క్రీస్తుశకం 1890 వ సంవత్సరం విజయదశమి దినాన నేనీ ఉత్తరం రాస్తున్నాను గోదావరికి వచ్చిన వరద కారణంగా నా తండ్రి తాతలనాటి స్వస్థలమైన ద్రాక్షారామం నీటిలో మునిగి పోయింది. నాకున్న కొద్ది ఆస్థి ఆనీళ్ళలో కొట్టుకుపోయింది. జీవించడం కోసం నేను ఇక్కడికి రాక తప్పలేదు. సబ్ కలెక్టరు గారైన టైలరు దొరవారు స్థాపించిన స్కూల్లో పండితుడిగా నాకు ఉద్యోగం దొరికింది. వశిష్ఠ గోదావరీ తీరాన ఉన్న ఈ నరసాపురమే నాకిక స్వస్థలం.

అయితే నా మనస్సులోని ఆవేదన వర్ణనాతీతం! నేను పుట్టింది వేద పండిత వంశంలో, చదివింది వేదవిద్య. ప్రజల్లో ధర్మానుష్టాగ్ని ప్రజ్వర్లిల్లుతూండేట్లు చూడటం నావిధి. కానీ ఆంగ్లేయ విద్యాసక్తులైన శిష్యుల్ని ఇప్పుడు నేను తయారుచేస్తున్నాను ఈ స్కూల్లో మెట్రిక్యులేషన్ విద్య చదివితేనే సర్కారువారి ఉద్యోగం వస్తుందిట. ఈ చదువుకే లోకంలో గౌరవం అంతకంతకూ హెచ్చుతోంది. చదివినట్టు రాయని, రాసినట్టు చదవని ఈ ఆంగ్లభాషలోనే ఇక్కడ విద్యాబోధన జరుగుతోంది. ఎట్లాగైనా తంటాలుపడి దాన్ని నేర్చుకోవటమే పరమావధిగా విద్యార్థులూ తల్లి తండ్రులూ భావిస్తున్నారు.

భాష మాత్రానికే నేను బాధపడేవాణ్ణికాదు- రెండు మూడు వందల ఏళ్ళ కిందట అరబ్బీ, పార్శీ పదాలు ఎన్ని వచ్చి తెలుగులో కలవలేదు కనక! కానీ ఈ ఆంగ్ల భాష ద్వారా నేర్చుకున్న విద్య మన దేశీయ సాంప్రదాయాలపట్ల గౌరవాన్ని వృద్ధి చేస్తోంది. ఈ వాతావరణాన్ని ఉపయోగించుకుని క్రైస్తవం వ్యాపిస్తోంది. అసలు క్రైస్తవం వ్యాప్తి కోసమే ఈ విద్యను ఆంగ్లేయులు రుద్దుతున్నారేమో ననిపిస్తోంది. ఇదే పరిస్థితి కొనసాగితే కొన్నాళ్లకి రామాయణ భారత భాగవతాదులు, వేదశాస్త్రాలు మనకిహ మిగలవేమోనన్న భయం నన్ను పీడిస్తోంది.

ఎవరో వివేకానందుడట. గంగాతీరపు సన్యాసి అట. సనాతన ధర్మాన్ని ఆధునిక పద్ధతిలో బోధిస్తున్నాడట. కానీ కొందరు ఛాందసులు ఆయన హెచ్చరికను అవహేళన చేస్తున్నారట. బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ కులాల అధిక్యతను అంగీకరించని ఏ సిద్దాంతాన్నీ వాళ్ళు ఆమోదించరట. ఢిల్లీశ్వరుడంటే జగదీశ్వరుడనే వాళ్ల వాదనట! ఆహా, ఎట్టి దుర్దినాలు! మహారాష్ట్ర విజయనగర సామ్రాజ్యాలు తుడిచి పెట్టుకుని పోయింది ఈ పాశ్చాత్య మూకలవల్ల కాదా! వర్ణవ్యవస్థలో విషాన్ని చిలికి, దాన్ని కులవ్యవస్థగా మార్చి విషవృక్షంగా పెంచి పోషించింది ఈ ఢిల్లీశ్వరులు కాదు, రాక్షసేశ్వరులు - కాదా? నాకా వివేకానంద పరివ్రాజకుడి దర్శనమయితే ఎంత బాగుండును?

అసలెప్పటికైనా నా దేశం పరాయిపాలననించి విముక్తి మవుతుందా? ఈ దోపిడీ రాజ్యం నశించి ఎప్పటికైనా రామరాజ్యం ఇక్కడ విలసిల్లుతుందా? - విలసిల్లుతుందనీ, ప్రపంచానికంతకీ మార్గ దర్శకమవుతుందనీ ఏదో శక్తి నాలో నినదిస్తోంది.

ఇంతా తెలిసినా నా కొడుకును నేనిప్పుడు ఈ హూణ విద్యలోనే ప్రవేశపెట్టక తప్పలేదు. 'శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్' కదా! కానీ, నా వంశంలోంచి ఎవరో ఒకరు తిరిగి సనాతన ధర్మరక్షణ కోసం కంకణం కట్టుకుంటారని నాకు తెలుసు! ఎందుకంటే, మహాతపస్సంపన్నులైన ఋషుల రక్తం నాలో ప్రవహిస్తోంది కనక! ఏవేవో క్షుద్రమహత్తులు చూపటం కోసం కాక, విశ్వకల్యాణం కోసం ఆ ఋషులు తమ తపస్సును ధారపోసారు కనక! ఈ ఆశతోనే, ద్రాక్షారామంలో వరదల్లో నా పెరట్లో బయట పడిన ఈ నిధిని భద్రంగా మోసుకొచ్చాను నా పూర్వీకులెవ్వరో రాగిరేకుల మీద ఈ నిధిని గూర్చి శాసనాలు రాసి నిధితో పాటు ఈ పెట్టెలోనే పెట్టుంచారు. ప్రాకృతమూ , ఇటీవలి తెలుగూ సంస్కృతం లిపులు తెలిసిన పండితులచేతనే ఆ శాసనాలని ఈనాటి తెలుగు లోకి కాగితాల మీద రాయించాను. రాగిరేకులతో పాటు ఈ కాగితాలను కూడా నేను ఈ పెట్టెలోనే పెడుతున్నాను

ఈ నిధిని నేను వాడుకోలేను. నా కుమారుడికి అప్పచెప్పలేను ఎందుకంటే, దొరలకు తెలిస్తే

దీన్ని సర్కారు లెక్కల్లో దఖలు చేస్తారు. ఆ తర్వాత తమ దేశానికి తరలించుకుపోతారు. అట్లా కోనసీమలో ఎన్నో జరిగాయి. కనక ఈ పెట్టెను నేను కూడా భూస్థాపితం చేస్తున్నాను. నా పూర్వీకుల ఆకాంక్ష మేరకు ఈ నిదిని నేను ఉపయోగించుకోలేక పోతున్నందుకు నాకెంతో క్షోభగా ఉదంది

ఈ నిధిని సన్మార్గుల చేతిలో మాత్రమే పడేటట్టు, నా జాతి సంపదాభివృద్ధికి తోడ్పడేట్టూ, భగవంతుడు అనుగ్రహించుగాక! - తథాస్తు- ఓం తత్సత్.

ఇట్లు

భారద్వాజ గోత్రీకుడు - శివప్రసాద శాస్త్రి

★ ★ ★

రామేశం మొహంలో రంగులు మారాయి "ఏమిటే అమ్మా ఇదంతా! ఎవరీయన? .. కాగితాలు తప్ప ఇక్కడేవీ కన్పించటం లేదే... ఇదుగోనేవ్, ఈ కింద ఇంకో అర ఉంది. తియ్యనా... అబ్బ రావట్లేదు... మళ్ళీ గుండ్రాయితో చావగొట్టాలి కాబోలు..."

కొంగుతో కళ్లు ఒత్తుకుంటున్న లచ్చమ్మ చటుక్కున అంది." ఆగాగరా నాయనా, తొందరపడకు. శివప్రసాదశాస్త్రిగారు నీ ముత్తాత, ఆయన గొప్పదనాన్ని గురించి చాలా కథలున్నాయి.. సర్లే పెట్టె తర్వాత బద్దలు కొడుదువుగాని, కింది ఆ కాగితాలేవో చదువు ముందర!" హడావిడిగా రామేశం, పొడుగు మడతతో ఉన్న కింది కాగితం ఒకటి తీసాడు చదివాడు.

భరద్వాజగోత్రుడను, చాముండ ఉపాసకుడను, భృంగీశ్వర ఘనాపాఠిని అయిన నేను ఈ శాసనం రాస్తున్నాను. - ఇటీవల ఈ ప్రాంతంలో మ్లేచ్ఛుల సంచలనం ఎక్కువయింది. శాంతి నశించటమే కాక, అశాంతి అనంతమయింది. సుమారు డెబ్బయ్యేళ్ళక్రితం శ్రీకృష్ణ దేవరాయలు ప్రతాపరుద్ర గజపతినించి ఈ ప్రాంతాన్ని గెలిచాడట. ఆ యుద్ధం సైన్యానికి మధ్య జరిగిందేకాని, ప్రజల ఆచార వ్యవహారాలనూ, ధర్మాలను చికాకూ పరచలేదు. ప్రజలు బానిసలుగా అమ్ముడుపోలేదు. కారణం, ఆ రాజులు సనాతన ధర్మానుయాయులు కావటం, కాగా, శ్రీ కృష్ణదేవరాయల పాలనలో ప్రజలు సుఖపడ్డారట. అదృష్టవంతులు!

ఆ తర్వాత గజపతిని ఓడించి కులీకుతుబ్‌షా, అతన్ని చంపి అతని కొడుకూ, తర్వాత అతని కొడుకూ, ఇట్లా ఎందరో ఈ రాజమహేంద్రవరాన్ని పాలించారు. నేను పుట్టాక అబ్దుల్లా కుతుబ్ షా, అబుల్ హాసన్ తానీషాలు పాలించారు. వీళ్ల పూర్వీకులు వాళ్లల్లో వాళ్లే దేవరపల్లి వద్దా, దవళేశ్వరం వద్దా భయంకర యుద్ధాలు చేసుకొన్నారట. వీళ్ళవన్నీ యుద్ధకండూతిగల రాక్షస వంశాలు!

ఈ వంశాలకే చెందిన ఢిల్లీ చక్రవర్తి ఔరంగజేబు పాలనలోకి ఇటీవల గోల్కొండ, రాజమహేంద్రవరాలు వెళ్ళాయని తెలుస్తోంది. ఈ ఔరంగజేబుకు అసలు పూర్వీకులు ఎక్కడివారో ఎవ్వరికీ తెలీదు. సనాతన ధర్ములు కారు. కనీసం బౌద్ధులూ జైనులూ అయినా కారు. విగ్రహారాదన వీళ్ళకి గిట్టదు. ఈ చక్రవర్తి సైన్యాలు వచ్చి దేవాలయాలను ధ్వంసం చేస్తున్నాయి. విగ్రహాల అవయవాలను విరగ్గొట్టి వికృతం చేస్తున్నాయి. గురుకులాల్లోకి చొచ్చుకొచ్చి గ్రంథాలను తగల బెడుతున్నాయి. ఆ సైనికులు స్త్రీలను అవమానపరుస్తున్నారు. ఈ అరాచకాలకి భయపడి ఉయ్యాలలో పసిపాపలకు ఉయ్యాలలోనే తాళి కట్టిస్తున్నారు ప్రజలు. వాళ్ల మతంలోకి మారకపోతే యజ్ఞోపవీతాలను తెంచి శిఖలను తెగ్గోస్తున్నారు. బలవంతంగా గోమాంసం తినిపిస్తున్నారు. ఇట్లా భ్రష్టం చేయబడ్డవాళ్లని వాళ్ళవాళ్లే వెలివేస్తున్నారు. వీళ్లు గ్రామాలకు దూరంగా ఒంటరి బ్రతుకు వెళ్ళదీయవలసి వస్తోంది. పంచమకులమనే పేరుతో అప్పుడే ఇంకో కులం పుట్టింది కూడా

అయ్యయ్యో! ఇంకెక్కడి సనాతన ధర్మం! వీళ్లు నరులు కారు, నరరూపరాక్షసులు! నా

తండ్రితాతల దగ్గర నేను విన్నదాన్ని బట్టి ప్రజలను బానిసలుగా చెయ్యటమనేది ఈ మ్లేచ్ఛులు ప్రవేశపెట్టిందేనట!

ఎనభయ్యేళ్ల పండు ముదుసలి నాతండ్రి వేద వేదాంగాల్లోనూ అనేక శాస్త్రాల్లోనూ అఖండ పాండితీ ప్రకర్షగల మహా తపస్వి నేటికి నెల దినాలనాడు అర్ధరాత్రివేళ హఠాత్తుగా నన్ను లేపి ఇట్లా అన్నాడు; " నాయనా భృంగీ శ్రద్ధగా విను; నాకు కాలం సమీపించింది. మహానుభావులు మన వంశీకులెవ్వరో తమ జీవితకాలం అంతా గ్రహించి కూడబెట్టి దాచిన నిధి అదృష్టవశాత్తూ నాకు దక్కింది. ఆ మేరు సముద్ర పర్యంతమూ సమస్త మానవాళినీ సుఖపెట్టగలిగేటంతగా తరగని నిధి అది. ఇటీవల నేను యాగకుండం కోసం నేల తవ్వుతూండగా బయటపడింది. సాంఖ్యాన సోయమాజి అట- నా ముందు ఎన్నో తరంవాడో- ఆ నిధిని ఒక ఇత్తడి పెట్టెలో పెట్టి నిక్షిప్తంచేసి వెళ్ళాడు ఆ నిధి విలువ మొత్తాన్ని నేను అంచనా కట్టేలోపలే నేను గతిస్తున్నాను. ఇంక దాన్ని నీకు అప్పగిస్తున్నాను. నువు వేదవేత్తవు అవ్వగా చూడగలిగాను గానీ ఈ నిధిభోక్తవు అవ్వగా చూడలేకపోతున్నాను.

బాబూ, ఇంకొక్కమాట. సనాతన ధర్మాన్ని ద్వేషించే వాళ్ల కెవ్వరికీ ఈ నిధిలో భాగం పంచకు. అసలు వాళ్లకెవ్వరికీ దీన్ని ఏమాత్రమూ అందనివ్వకు. ఏకారణంచేతనైనా నువ్వు దరిద్రుడివే అయితే కూడా లోభానికి పాల్పడి ఈ నిధిని అమ్మకు. అసలు ఎన్ని నిధులున్నప్పటికీ బ్రాహ్మణుడు నిత్య దరిద్రుడు నాయనా! బ్రాహ్మణుడి కున్న ఒకే ఒక్క మహాసంపద వాడి యజ్ఞోపవీతమే! వాడి ధ్యేయం సనాతన ధర్మ రక్షణం. భూమిమీదున్న మహానుభావుల్నీ గోవుల్నీ కాపాడుతూండమని నిత్యమూ భగవంతుని ప్రార్థిస్తూండటమే అతని విధి. కనక ఆ విధిని నిర్వర్తించుకుంటూ ఈ నిధిని రక్షించుకో. నీ తర్వాత ఈ మహాసంపదను నీ కింది తరాలవాళ్లకు కూడా అందివ్వు." అన్నాడు. అప్పటికప్పుడు యాగశాల నేలను తవ్వి ఈ ఇత్తడి పేటికను తీసి నాచేతికిచ్చాడు. వెంటనే నా తండ్రి కన్నుమూశాడు.

ఎవరో ఫౌజుదారట, సీమలను కొల్లగొట్టుకుంటూ సైన్యంతో వస్తున్నాడని తెలిసింది. వెంటనే రాజమహేంద్రవరం నించి ఈ ద్రాక్షారామనికి నా నివాసాన్ని మార్చాను. కానీ ఇక్కడా నాకు మనశ్శాంతి లేదు. నా ఇద్దరు కొడుకులూ వేద పరీక్ష నిమిత్తం మహారాష్ట్రంలోని తెలుంగువాడకు వెళ్లారు. అక్కడ శివాజీ అనే హిందూరాజు సనాతనధర్మ రక్షణకు కంకణం కట్టుకొన్నాడట. నేను అకాలమరణం పొందే నిమిత్తాలు ఎన్నో రాత్రివేళల్లో నాకు గోచరిస్తున్నాయి. నా తండ్రికి రెండోమాసికం పెట్టకుండానే నేను గతిస్తానేమో!

కనక ఈ నిధిని నేను ఈ ద్రాక్షారామంలో నా ఇంట్లో పూజా మందిరం నేలలో నిక్షిప్తంచేస్తున్నాను. ఈ నిధికి చాముండాదేవిని రక్షకురాలిగా నియమిస్తున్నాను. రెండువందల ఏండ్లవరకూ ఈమె ఇక్కడ ఉండేందుకు అవసరమైన జపహోమార్చనావిధిని సక్రమంగా నిన్నటితో పూర్తిచేయించాను.

ఇద మహాభారద్వాజగోత్రస్య భృంగీశ్వర ఘనాపాఠేః శాసనమ్! ఈ రెండువందల ఏండ్లకాలంలోనూ సనాతన ధర్మవ్యతిరేకి ఎవడైనా ఈ నిధిని స్పృశించినట్లైతే వాడు వారం రోజుల్లో మరణిస్తాడు అతడి వంశం నిర్మూలన మవుతుంది. తథాస్తు! తథాస్తు, తథాస్తు!

ఏహి, ఏహి, చాముండే! ఆవాహ!అత్ర స్థిరాసనం కురు!

విశ్వస్య కళ్యాణార్థం ఏతన్నిధి పరిరక్షణం కురు! ఓం ఐం హ్రీం శ్రీం చాముండాయై స్వాహా! చాముండాయ ఇదం న మమ!

లచ్చమ్మ మళ్లీ కళ్ళజోడు తీసి కళ్లు తుడుచుకుంది. తడారిపోయిన డెబ్బయ్యేళ్ళ ఆమెకళ్ళు ఇన్నాళ్లకి మళ్ళీ బాష్పాలు- సంతోషంతో కూడిన ఆనందబాష్పాలు- రాలుస్తున్నాయి!

రామేశం అవాక్కయిపోయాడు. భయమూ, ఉద్వేగమూ సమ్మిళితమైన గొంతుతో" ఈ

చాముండేశ్వరీదేవి నన్ను పట్టుకోదుగదా! అన్నాడు, లచ్చమ్మ నవ్వింది '' ఎట్లాపుట్టావురా పిరికిసన్నాసీ ఈ వంశంలో!.. అదేదయినా జరిగుంటే నీ ముత్తాతగారు శివప్రసాదశాస్త్రి గారికే జరుగుండేది గదా! మరి . అక్కణ్ణించీ నేనెరుగుదును, నీ వంశంలో ఎవ్వరినీ చాముండాదేవి ఆవహించలేదు. నమ్మునాయనా!

ఆ వృద్ధమాత నోటివెంట అనౌచిత్యం వచ్చినందుకు రామేశం కంగారు పడ్డాడు '' అహఁహ. అదికాదే నేననేది'' అన్నాడు

'' సర్లే నీ కుస్సందేహాలిని,ఇంకా ఏమున్నాయో తీసి చదువు '' అంది లచ్చమ్మ.

రామేశం ఆ కింది కాగితం ఇంకోటి తీసాడు. '' ఇది ఇంకా కిందికాలంనాటి విషయమే అమ్మా'' అన్నాడు చదవడం మొదలెట్టాడు

బృహస్పతి వంశజేన, భారద్వాజ గోత్రేణ, సాంఖ్యాయన సోమయాజినా శాలివాహనశకే, సప్త శతతమే, కాళయుక్తినామ్ని సంవత్సరే కార్తీక పౌర్ణమ్యాం విరచితమ్ శాసనమ్- మమ తు గర్వకారణమ్, యత్కృతం మద్వంశ పూర్వజైః సంఘసేవనమ్ నిస్వార్థమ్, ఆజీవితపరిశ్రమయా,తైః సంపాదితానిధిః, మే ప్రాప్తా పూర్వపుణ్యేన ..'

లచ్చమ్మ చటుక్కున అంది,'' ఆ సంస్కృతం నాకే మర్థమవుతుందిరా! కావ్యాలు చదువు కొన్నవాడికి, తెలుగులోకి అనువాదం చేసి చదవరా నాయనా!''

'' సర్లే'' అన్నాడు రామేశం. తెలుగులో చెప్పటం మొదలుపెట్టాడు.

... శాలివాహన శకంలో ఏడు వందలసంవత్సరమైన కాళయుక్తిలో కార్తీకపౌర్ణమినాడు బృహస్పతి వంశజుడు, భారద్వజగోత్రుడు అయిన సాంఖ్యాయన సోమయాజిచేత రాయబడిన శాసనము నా వంశంలో పూర్వీకులు నిస్వార్థంగా చేసిన సంఘసేవ నాకు గర్వం కలిగిస్తుంది. జీవితాంతం శ్రమపడి వాళ్ళు సంపాదించిన నిధి నాకు లభించటం నా పూర్వపుణ్యం. కానీ ఆనిధిని వాడుకునే విషయంలో కాలం అనుకూలంగాలేదు. క్షీణిస్తున్న బౌద్ధం ఆరిపోతున్న దీపం లాగా భగ్గుమంటున్నది. వేదవేదాంగ వేత్తా వైదిక బ్రాహ్మణుడూ, వేంగి క్షేత్రంలోని బౌద్ధారామ ప్రధానాచార్యుడూ అయిన దిఙ్నాగుడు ఏనాడో గతించాడు అయినా అతని ప్రభావం ఇప్పటికీ చాల బలంగా ఉంది. వైదిక మతానికి చేటుకాలం ఇంకాపోలేదు. ఉత్సవసమయాల్లో తీర్థాల్లోకీ దేవాలయాల్లోకీ ప్రవేశించి బౌద్ధత్రిపిటికాలై, జాతక కథలై, వాటి వ్యాఖ్యానాలు ఇంకా బోధింప బడుతూనే ఉన్నాయి వైదికకుటుంబాల్లోనివారు కొందరు అట్లాగే మిగిలిపోగా మిగిలినవారు బౌద్ధాన్ని స్వీకరించటం ఈ ప్రాంతాల్లో ఇంకా జరుగుతూనే ఉన్నది. పరమ వైదిక నిష్టాపరుడూ, కాళికను ప్రసన్నం చేసుకున్నవాడూ, మహాకవీ అయిన కాళిదాసు రచనలనే ఆ దిఙ్నాగుడు పరిహసించాడు. దిఙ్నాగుడు తర్వాత అతని శిష్యుడు ధర్మ కీర్తి ఇప్పుడు తన గురువు పనిని కొనసాగిస్తున్నాడు. ఆ దిఙ్నాగుడు రాసిన తర్కశాస్త్ర సముచ్చయానికీ బౌద్ధగ్రంథాలకీ తప్ప మరి ఏ ఇతర శాస్త్రానికీ రోజులు అనుకూలంగా కనిపించటంలేదు.

ఈ స్తితిలో నా పూర్వీకులు నాకందించిన మహోదధివంటి ఈ మహానిధిని నేను ఎట్లా బయటపెట్టను?-। ఇది మామూలు ద్రవ్యనిధి కాదే!- ఆయుర్వేద, ఖగోళ, అణుశాస్త్రాల రహస్యాలను వివరించే మహావిజ్ఞాన నిధి!

నా పూర్వీకులెవ్వరో కొన్ని వందల ఏండ్లనాడు అపర ధన్వంతరీ అయిన శుశ్రుతుని సేవచేసారు. అథర్వ, ఋగ్వేదాల్లోని ఔషధ ప్రక్రియలపైనా, పుణ్ణిలను కోసే శల్యతంత్రం పైనా తాము చేసిన పరిశోధనలను వారు గ్రంథస్థం చేశారు. అదే ఈ ఆయుర్వేద గ్రంథం ఇంక , సూర్యునిలోని మచ్చలను గూర్చీ నక్షత్రమండలాల్లో చెలరేగే అలజడులను గూర్చీ జరిగిన పరిశోధనలను తెలియపరిచేది ఈ ఖగోళ శాస్త్రగ్రంథం స్థావర జంగమాలైన వివిధ వస్తు సంచయాల్లోని అణువుల కూర్పులపైనా, అణు విచ్ఛేదంవల్ల

విడుదలయ్యే శక్తిరూపాల పైనా జరిగిన పరిశోధనల ఫలితమే ఈ అణుశాస్త్ర గ్రంథం. కణాదుని వైశేషిక శాస్త్రానికి నా వంశజులెవ్వరో చేసిన వ్యాఖ్యానం ఇది - ఈ విధంగా మూడు శాస్త్ర గ్రంథాలూ అద్భుతమైనవి. అపురూపమైనవి. అయితే వీటిని గురుకులాల్లో అధ్యయనం చేయించటానికి ఇది తగిన సమయం కాదు. నా రెండేళ్ల కొడుకు పెరిగి పెద్దవాడయ్యేదాకా బతికుంటాననే నమ్మకం నాకులేదు. తాను ఈ నిధిని కాపాడతాడని మాటివ్వటానికి కాలపరిస్థితిని బట్టి ప్రతి పండితుడూ వెనుకంజవేస్తున్నాడు.

కనక, నా ముందుతరం వాళ్ళకి దీన్ని అందించే ప్రయత్నం చేస్తున్నాను. రాగిరేకులమీద రాసున్న ఈ మూడు శాస్త్రాలనీ నేను ఇత్తడిపెట్టెలో పెట్టి భూమిలో నిక్షిప్తం చేస్తున్నాను. అనుకూలకాలం వచ్చినప్పుడు ఈ గ్రంథాలు ప్రచారంలో కొస్తాయి. ఈ ఆర్షభూమిలో వీటివల్ల విజ్ఞానం వెల్లివిరుస్తుంది. సమస్త మానవకోటీ ఆరోగ్య విజ్ఞానంతో తులతూగుతుంది.అంతవరకూ ఆ సర్వేశ్వరుడు ఈ గ్రంథాలను - ఈ నిధిని కాపాడుగాక? ఓం తత్సత్!' .

★ ★ ★

గద్గదస్వరంతో లచ్చమ్మ "తియ్యినాయినా! పైఅర జాగ్రత్తగా తియ్యి" అంది.

రామేశం మళ్లీ పెట్టెకు నాలుగు వైపులా గుండ్రాయతో కొట్టాడు. పైన అడ్డంగా పెట్టున్న రేకు ఊడొచ్చింది. దాన్నెత్తగానే ఇందాకటి వాసన మళ్లీగుప్పుమంది. మూలికల కింద రాగిరేకుల కట్టలున్నాయి. కొన్ని రేకులు చిలుంపట్టి ఒకదానికొకటి అంటుకుని శిథిల మవ్వబోయే స్థితిలో ఉన్నాయి.

రామేశం అన్నాడు. " బంగారమో వెండో ఉంటుందని ఆశ పడ్డానమ్మా! దొరికిన నిధి రాగి రేకులా!"

లచ్చమ్మ నొచ్చుకుంది బాధ వ్యక్తపరిచింది. అంది " ఇంత చదువుకున్నవాడివి, లెక్చరరు ఉద్యోగం చేస్తున్నవాడివి, వెండీ బంగారాలే ప్రధానమన్నట్టు మాట్లాడుతున్నావా నాయనా! సమస్త సంపదల్నీ పుట్టించేది విజ్ఞానం కాదా? ఆ విజ్ఞానాన్నే నీ పూర్వీకులు స్వంతం చేసుకున్నారు. దాన్ని నీ కందించారు. ఇంతకన్నా ఏం కావాలి నాయనా? దాన్ని నీ కందించటానికి వాళ్ళుపడ్డ యాతన చూశావా? ఎన్ని కాలాల్లో ఎన్ని విపత్తుల్నించి దాన్ని కాపాడారో గమనించావా?... ఇంతా చేసి ఈ వంశం కోసం మాత్రమే అనకుండా సమస్తమానవాళి సుఖశాంతులకోసమే ఈ శ్రమ పడ్డామని చెప్పారే. దీన్ని బట్టి తెలీటం లేదా వాళ్లెంత త్యాగధనులో , అది ఎంత మహోత్కృష్టమైననిధో. ఈనాడు విజ్ఞానంలో మనకంటే ఎన్నో రెట్లు ముందుకుపోయారు ఇతరదేశాలవాళ్లు. ఎంతో వెనకబడిపోయాం మనం. మనం ఆ విజ్ఞానం కోసం దేవురిస్తూ వాళ్ల కాళ్ళదగ్గర పడి గాపులు కాయటమా. మన స్వంతమైన దాన్ని అభివృద్ధి చేసుకుని వాళ్లకన్నా గొప్పగా తిరిగి ఇంకోసారి ఇంకో వెలుగు వెలగటమా ఏది ఉత్తమమంటావు?... ఈ నిధిని నీకు నీ పూర్వీకులు ఎందుకు అందించారో తెలిసిందా నాయనా?"

రామేశం అవాక్కయ్యాడు. తన ముదుసలి తల్లికి ఇంత ఆలోచనుండడంలో ఆశ్చర్యం లేదనిపించిందతనికి. ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో పాల్గోన్న తన తండ్రి ప్రభావం తన తల్లిమీద ఉందనే విషయం అతనికి తెలిసిందే.

★ ★ ★

తెల్లవారింది. స్నానమూ ధ్యానమూ ముగించుకొని ప్రయాణమై బయల్దేరాడు రామేశం. చెప్పుల్లో కాళ్లు పెడుతుండగా, చదువుధ్యాస ఉన్న అతని నాలుగో కొడుకు, అయిదో తరగతి చదువుతున్నవాడు, గొంతెత్తి శబ్ద మంజరి కంఠస్థం చేస్తున్నాడు.

రామేశం వెనక్కి తిరిగి కొడుకుతో " నాన్నా ఇంకా గొప్ప గొప్ప గ్రంథాలున్నాయి మనింట్లో

చదువుకుంటావా? గొప్ప వాడివవుతావు మరి నువ్వు చదవకపోతే ఇంకోళ్ళెవరో చదివి గొప్ప వాళ్ళవుతారు'' అన్నాడు

వాడు తలెత్తి నాలుగక్షణాలు చూసి '' మరయితే మా హెడ్ మాష్టారికన్నా గొప్ప వాణ్ణవుతానా? అన్నాడు.

'' ఆఁ, తప్పకుండా! ఇంకా చాలా చాలా గొప్పవాడివవుతావు''

వాడికళ్ళు మెరిసాయి. '' అయితే చదువుకుంటాను. రెట్టింపుగా మెరిసాయి రామేశం కళ్లు. చటుక్కున వెనక్కొచ్చి కొడుకుని హత్తుకున్నాడు.

రిక్షావాడు ఇంకోడి సహాయంతో ఆ బరువు ఇత్తడి పెట్టెను రిక్షాలో పెట్టిస్తూ,'' అమ్మా తిరుపతి వెడుతున్నానే. ప్రాచ్య లిఖిత భాండాగారం పండితులచేత వీటిని పరిశీలన చేయిస్తాను. వారం పదిరోజులు పట్టోచ్చు ఉత్తరం రాస్తాను... తలుపేసుకో.. విజయవాడ పాసింజరు వెళ్ళిందిరా రిక్షా అబ్బాయి?'' అంటూ హడావుడిగా వెళ్ళి రిక్షా ఎక్కాడు. రామేశం

(భారతి జులై 15,1984.)

*** *** ***

శిక్ష

తాను కూడా రోగుల్లోనే జమ అనుకొంది కాబోలు, పదమూడో వార్డులో ఉన్న గోడ గడియారం నీరసంగా పన్నెండు గంటల్ని ప్రసవించి, తారీకును మార్చేసింది.

హఠాత్తుగా ఆకాశంలో మెరుపు మెరిసింది వెంటనే ఉరుము ఉరిమింది. వార్డుకు అనుకునిఉన్న డ్యూటీ రూమ్‌లో టేబిల్ మీద మోచేతపై తల ఆన్చి కునికిపాట్లు పడుతున్న డాక్టర్ శ్రీమతి ఉలికిపడి లేచింది.

'వెధవది కురవదు, చావదు. ఉండుండిమాత్రం గుండెలు అవిసేలా చప్పుళ్లు!' - డాక్టర్ శ్రీమతి కుర్చీలోంచి లేచింది సింక్ దగ్గరకి వెళ్ళి ముఖం కడుక్కొంది. ఇంత పౌడర్ ముఖానికి పూసుకుంది. ఫ్లాస్కులో కాఫీని కప్పులోకి వంచుకుంది. కాఫీ చల్లగా ఉంది, 'వెధవది, కాఫీకి కూడా తనంటే అలుసేనా?' - అయిష్టంగానే కప్పుఖాళీ చేసి వచ్చి కూర్చుంది ఎదురుగుండా టేబిల్ మీద నీలిరంగు కవరు!

' ఇదుగో, ఈ కవరే, గంట కొక చుక్కగా తన గుండెల్లోని రక్తాన్ని పిండేస్తూంది... ఈ పాటికి రాగిణి స్టేట్స్‌కు చేరుకొని ఉంటుంది కాబోలు అదృష్టవంతురాలు ... కాకపోతే, ఏమిటి, అది ఏనాడన్నా చదివిందా? మాటిమాటికీ తమ ప్రొఫెసర్, '' రాగిణీ! నీకీ మెడిసిన్ పడదు. పోయి పెళ్ళిచేసుకొని, పిల్లల్ని పెంచుకో ఫో!'' అని కదూ అనేవాడు! తను సహాయం చెయ్యబట్టి కాదూ అది ఫైనలియర్ పరీక్ష పాసయింది ఎవరెన్నంటేనేమి, దానికి హైదరాబాదులో మంచి ప్రైవేటు ప్రాక్టీసున్న ఎప్.ఆర్.సి.ఎస్. మొగుడూ దొరికాడు, దానికి స్టేట్ సర్వీస్‌లో వెంటనే ఉద్యోగమూ దొరికింది. ఇంకా, స్కాలర్‌షిప్‌తో ఈ వేళ స్టేట్స్‌కూ వెళ్ళింది!... వెళ్ళింది, వెళ్ళదూ దాని పినమామగారు మెంబరుగా ఉన్నంత కాలమూ దాని కిల్లాంటి ఛాన్సులకు కొరతేముంది... ఆ మాటకొస్తే తనదీ స్టేట్ సర్వీసే. ఎందుకూ, అడుక్కుతినే అదృష్టం! తనకు ఫారిన్ ఛాన్సులు లేవుసరే, కనీసం ఊరూపేరయినా లేవు దానికి కారణం ఈ పదేళ్ళ సర్వీసులోనూ తను అరడజను ఊళ్ళు తిరగటమే! తన నైపుణ్యానికి తగిన సంపాదన అంటూ ఉందా అంటే అదీలేదు పోనీ , మగదండ అంటూ ఏర్పడిందా అంటే, అది మొదలే పూజ్యం! తను పేరుకు మాత్రమే శ్రీమతి